PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

Nr 437

Finanse na rzecz zrównoważonego rozwoju. Gospodarka – etyka – środowisko

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Magorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-592-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp 9

Jacek Adamek: Ubóstwo w perspektywie islamu – wybrane zagadnienia / Poverty in the perspective of Islam – selected problems 11
Agnieszka Alińska: Shadow banking jako element zrównoważonego rozwoju systemu finansowego / Shadow banking as an element of sustainable development financial system 22
Kamil Borowski: Finansowanie ochrony środowiska w Polsce przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / Financing of environmental protection in Poland by the National Fund for Environmental Protection and Water Management 32
Grażyna Borys: Opłata eksploatacyjna jako kategoria finansowa / Service charge as a financial category 42
Krystyna Brzozowska: Multilateralne instytucje finansowe w Europie wobec wymagań zrównoważonego rozwoju / Multilateral financial institutions in Europe towards sustainable development requirements 51
Dorota Burzyńska: Inicjatywy klastrowe elementem zielonej gospodarki / Cluster initiatives as an element of green economy 63
Michał Buszko, Dorota Krupa: Fundusze sekurytyzacyjne a zrównoważony rozwój rynku finansowego w Polsce / Securitisation funds and sustainable development of financial market in Poland 75
Michał Buszko, Dorota Krupa, Damian Walczak: Rynek finansowy wobec starzejącego się społeczeństwa / Financial market towards an ageing society 87
Zuzanna Czekaj: Opłata za emisję spalin jako źródło finansowania ochrony środowiska / Fee for issue of exhaust as a source of financing of environmental protection 96
Ewa Dziawgo: Zastosowanie opcji forward start w ocenie strategicznych przedsięwzięć proekologicznych / Applying forward start options in the assessment of strategic pro-ecological projects 106
Leszek Dziawgo: Ekologiczne fundusze inwestycyjne banków szwajcarskich / Ecological investment funds of Swiss banks 115
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Bankowość alternatywna. Społeczna ewolucja biznesu finansowego – wybrane aspekty ekologiczne / Alternative banking. Social evolution of financial business – selected ecological aspects 124

Joanna Fila: Zielone mikrofinanse jako element zrównoważonego rozwoju / The green microfinance as an element of the sustainable development..... 132
Magdalena Frasyniuk-Pietrzyk, Magdalena Walczak-Gańko: Świadomość potrzeby planowania emerytalnego / Awareness of the necessity of retirement planning 143
Juliusz Giżyński: Europejska Rada Budżetowa jako organ uzupełniający narodowe rady fiskalne w krajach strefy euro / The European Fiscal Board as a body complementing national fiscal councils in the euro area countries. 156
Agata Ibron: Systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii w Polsce / The support systems for renewable energy sources in Poland..... 167
Bogna Janik: Dochód–ryzyko w inwestycjach społecznie odpowiedzialnych na podstawie portfeli pasywnych spółek z krajów Europy Środkowo-Wschodniej / Income-risk in value-based investing in Central and Eastern European countries (CEECs) – based on the companies reflected in socially responsible indices 177
Klaudia Jarno: Zaangażowanie Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju w *carbon finance* w świetle tworzonych przez niego funduszy węglowych i mechanizmów finansowych / Involvement of the International Bank for Reconstruction and Development in carbon finance in the light of its carbon funds and financial mechanisms..... 187
Dariusz Klimek: Fundusz Municypalny jako instrument finansowania zrównoważonego rozwoju lokalnego / Municipal Fund as the instrument the sustainable local development financing 199
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc *de minimis* i jej szczególna rola w systemie pomocy publicznej w Polsce / *De minimis* aid and its particular role in the system of state aid in Poland 208
Jan Koleśnik: Współczesny bank centralny jako organizacja społecznie odpowiedzialna / Contemporary central bank as a socially responsible organization 222
Dorota Korenik: Spór o odpowiedzialność zewnętrzną współczesnego banku / The dispute on external responsibility of a contemporary bank..... 230
Jolanta Korkosz-Gębska: Rola innowacji ekologicznych w budowaniu przewagi konkurencyjnej województwa świętokrzyskiego / The impact of environmental innovations in a formation of the competitive advantage of the Świętokrzyskie Voivodeship 244
Katarzyna Kowalska: Kontrowersje wokół CSR w handlu detalicznym branży FMCG / Controversy over CSR in FMCG retail trade industry..... 252
Danuta Król: Istota zarządzania długiem samorządowym w procesie zrównoważonego rozwoju lokalnego / Essence of local government debt management in the process of sustainable development 261
Dorota Krupa: Wspieranie inwestowania długoterminowego z wykorzystaniem funduszy inwestycyjnych na poziomie UE / Supporting long-term investments with the use of investment funds at the EU level 270

Iwona Lubimow-Burzyńska: Znaczenie edukacji dla wzrostu gospodarczego – przegląd badań / Importance of education for economic growth – a review of research 280
Piotr P. Małecki: Europejski model sprawozdawczości statystycznej w zakresie wydatków na ochronę środowiska i jego zastosowanie w Polsce / European statistical reporting model for environmental protection expenditure and its use in Poland 288
Katarzyna Mamcarz: Dźwignia ceny złota / Gold price leverage 299
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczuk: Komunikacja w obszarze działań przy wykorzystaniu modelu LBG / Communication within the area of socially responsible activities using the LBG model 309
Katarzyna Olejniczak: Innowacyjne podejście do CSR – ujęcie Vissera / Innovative approach to the CSR – Visser approach 320
Jarosław Pawłowski: Ecorating hoteli odpowiedzią na wymagania konsumentów / Eco-rating of hotels as a response to customers' requirements .. 328
Dariusz Piotrowski: Potencjał wykorzystania sukuk w zakresie zarządzania długiem Skarbu Państwa / The potential for using sukuk in the scope of managing state treasury debt 338
Piotr Podsiadło: Finansowanie pomocy publicznej na ochronę środowiska w Unii Europejskiej – zagadnienia interpretacyjne / Granting of state aid for environmental protection in the European Union – the interpretation problems 348
Tomasz Potocki: Poziom wiedzy finansowej wśród mieszkańców terenów peryferyjnych, zagrożonych ubóstwem / The level of financial literacy among population of rural regions threatened by poverty 360
Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Magdalena Szyszko: Zrównoważona polityka pieniężna? Ewolucja celów banku centralnego wobec współczesnych wyzwań / Balanced monetary policy? Modern challenges as the central bank's goals 373
Dominik Sadłakowski: Państwowe fundusze majątkowe jako element międzynarodowej strategii gospodarczej na przykładzie Chin / Sovereign Wealth Funds as part of international economic strategy on the example of China 383
Beata Sadowska: Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe a zrównoważony rozwój / Strategy of National Forests Holding vs. sustainable development 393
Małgorzata Solarz: Altruizm a odporność finansowa gospodarstw domowych / Altruism vs. financial resilience of households 402
Michał Soliwoda: Zmiany klimatu jako wyzwanie dla zarządzania ryzykiem w polskim rolnictwie / Climate change as a challenge for risk management in Polish agriculture 411

Joanna Stawska: Zadłużenie sektora *general government* a wzrost gospodarczy w kontekście zrównoważonych finansów publicznych / General government sector debt and economic growth in the context of sustainable public finances 426
Dawid Szutowski, Piotr Ratajczak: Emisja komunikatów o działaniach w zakresie społecznej odpowiedzialności a wartość dla akcjonariuszy / The relation between corporate social responsibility activities' announcements and shareholder value 436
Paulina Szyja: Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie samorządu terytorialnego / Transition to a low carbon economy at the level of local government 447
Magdalena Ślebocka: Rola i znaczenie PPP w finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych / Role and importance of PPP in revitalization projects financing 464
Jerzy Węcławski: Determinanty kształtowania bankowości relacyjnej w odniesieniu do średnich przedsiębiorstw w Polsce / Determinants of relationship banking creation in relation to medium-sized enterprises in Poland .. 473
Stanisław Wieteska: Pozostałości pestycydów w płodach rolnych w Polsce w świetle założeń zrównoważonego rozwoju rolnictwa / Pesticide residues in agricultural crops in Poland in the light of the principles of sustainable development of agriculture 482
Aneta Wszelaki: Znaczenie prawnych zabezpieczeń kredytów w tworzeniu rezerw celowych w bankach / Importance of legal collateral credits in the creation of specific provisions in banks 494
Justyna Zabawa: Rozwój i finansowanie odnawialnych źródeł energii. Przypadek gospodarki Niemiec / Development and financing of renewable energy sources. The case of German economy 503
Agnieszka Żołądkiewicz: Ocena poziomu zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego / Assessment of level of sustainable development of municipalities of the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship 513

Wstęp

Zadaniem nauki jest poszukiwanie racjonalnych rozwiązań dla cywilizacyjnych wyzwań współczesnego świata. Jednym z takich kluczowych wyzwań jest także rozwój zrównoważony. Idea zrównoważonego rozwoju jest niezwykle obiecująca, ale z całą pewnością wymaga ogromnego zaangażowania ekonomistów. Nauki ekonomiczne, a w tym dyscyplina nauki „finanse", podejmują to wyzwanie. Wiele badań, spotkań, konferencji i publikacji służy naukowej analizie oraz praktycznej implementacji zasad zrównoważonego rozwoju we współczesnej gospodarce w zakresie finansów i rachunkowości.

Proces naukowego opracowywania problemu trwa, a społeczna ewolucja biznesu dostarcza ambitnych tematów badawczych. Po latach pracy możemy wskazać zarówno na konkretne sukcesy, jak też i na wiele wątpliwości w zakresie koncepcji zrównoważonych finansów. Materialnym dowodem naukowego wkładu w poszerzanie wiedzy są publikacje. Znaczna część aktualnego dorobku naukowego dyscypliny „finanse" dotycząca zrównoważonego rozwoju jest już od lat regularnie prezentowana w Pracach Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Kontynuujemy ten cykl opracowań.

W niniejszym tomie zebraliśmy wyselekcjonowane artykuły autorów z wielu uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Ich tematyka skoncentrowana jest na zagadnieniach finansów i zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono w nich doskonałe rozważania teoretyczne oraz konkretne przykłady z praktyki gospodarczej. Każdy artykuł stanowi inspirujący materiał naukowy.

Szczególne podziękowania należą się nie tylko Autorom, ale także Recenzentom, którzy podjęli trud oceny nadesłanych materiałów. Jako redaktorzy tomu wraz z Autorami i Recenzentami mamy nadzieję, że poprzez publikację naszego wspólnego dzieła wnosimy istotny wkład w naukowe opracowanie problematyki finansowania zrównoważonego rozwoju.

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzałek

PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU
RESEARCH PAPERS OF WROCŁAW UNIVERSITY OF ECONOMICS nr 437 • 2016

Finanse na rzecz zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mails: ldziawgo@econ.umk.pl; ddziawgo@umk.pl

BANKOWOŚĆ ALTERNATYWNA. SPOŁECZNA EWOLUCJA BIZNESU FINANSOWEGO – WYBRANE ASPEKTY EKOLOGICZNE

ALTERNATIVE BANKING. SOCIAL EVOLUTION OF FINANCIAL BUSINESS – SELECTED ECOLOGICAL ASPECTS

DOI: 10.15611/pn.2016.437.12
JEL Classification: G15, G21, M14, O16, Q56

Streszczenie: Społeczna presja na gospodarkę dotycząca społecznej odpowiedzialności biznesu jest już powszechnie odczuwalna w skali międzynarodowej. Rynek finansowy także podlega społecznej ewolucji. Współczesna bankowość uznaje kryteria społeczne, a w tym także ekologiczne. Co więcej, w bankowości można wyróżnić przypadki szczególnie zaangażowanego podejścia do kwestii społeczno-ekologicznych. Wybrane instytucje finansowe wyspecjalizowane w tym zakresie określane są jako banki alternatywne. Celem artykułu jest prezentacja bankowości alternatywnej ze szczególnym uwzględnieniem aktywności na rzecz ochrony środowiska. W artykule wykorzystano metody opisową, porównawczą oraz *case study*. Uzyskane wyniki pozwalają na określenie bankowości alternatywnej jedynie jako bankowości marginalnej w strukturze całego współczesnego systemu bankowego. Niemniej jednak bankowość alternatywną można oceniać pozytywnie.

Słowa kluczowe: CSR, bankowość, bankowość alternatywna.

Summary: Nowadays, the growing public pressure for implementing social criteria in business is widely noticeable across the world, also in financial service industry. Many leading financial institutions create new standards of doing business respecting social responsibility. Moreover, some financial institutions are specialized exclusively in financing undertakings of significant social value. The aim of the article is to present financial institutions strictly oriented at social issues. A special attention is paid to indicate possibilities and limitations of their social activities focusing on ecological issues. In the elaboration methods of description, comparison and case study are used. Based on research results it is possible to state that alternative banking activities compared with regular banking are very limited. Alternative banking is a marginal part of banking system.

Keywords: CSR, banking, alternative banking.

1. Wstęp

Współczesna bankowość aktywnie, choć w zróżnicowanym stopniu, odpowiada na wymagania dotyczące społecznej odpowiedzialności biznesu. Można stwierdzić, iż kreowanie odpowiednich postaw we wskazanym zakresie jest obecnie międzynarodowym standardem. Jest też już możliwe wyróżnienie grupy bankowych liderów społecznej odpowiedzialności biznesu.

Instytucje finansowe zaangażowane w problematykę CSR należy podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich to typowe, komercyjne instytucje finansowe, które w działalności finansowej uwzględniają również kryteria społeczne. Natomiast druga, niewielka grupa, to instytucje wyspecjalizowane w operacjach finansowych zorientowanych wyłącznie na przedsięwzięcia gospodarcze o charakterze społecznej odpowiedzialności biznesu. Z kolei w aktywności społecznie odpowiedzialnej w biznesie szczególne miejsce zajmuje temat ochrony środowiska naturalnego. Wydaje się bowiem, iż spośród licznych kryteriów społecznych właśnie kryteria ekologiczne są relatywnie najmniej kontrowersyjne społecznie.

Celem artykułu jest prezentacja wybranych, europejskich podmiotów bankowości alternatywnej z podkreśleniem ich aktywności na rzecz przedsięwzięć gospodarczych o charakterze ekologicznym. W artykule postawiono hipotezę, iż bankowość alternatywna pozostaje marginalną częścią bankowości komercyjnej. W celu weryfikacji hipotezy zastosowano metody opisową, porównawczą oraz studium przypadku.

2. Bankowość wobec oczekiwań społecznych

Społeczna presja na uwzględnianie kryteriów społecznych w działalności gospodarczej jest powszechnie odczuwalna. Także rynek finansowy podlega tejże presji. Można wskazać liczne zakresy aktywności społecznej instytucji finansowych. Jednym z kluczowych jest aktywność na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

W funkcjonowaniu instytucji finansowej aktywność ekologiczną można usystematyzować następująco (rys. 1):

- gospodarka własna – oszczędzanie zasobów,
- działania wspierające (sponsoring, marketing),
- operacje finansowe (np. kredyty, depozyty, inwestycje kapitałowe),
- aktywność relacyjna (*public relations*, *inwestor relations*).

W przypadku każdego rodzaju aktywności na rzecz ochrony środowiska można wskazać zróżnicowany poziom zaangażowania [Jeucken 2004]. Co więcej, możliwa jest krytyczna ocena motywów i rezultatów aktywności ekologicznej [Dziawgo 2014]. Z pewnością aktywność zorientowana na oszczędzanie zasobów, czyli m.in. energii elektrycznej, cieplnej, wody, papieru, jest przyjazna środowisku, jak też pozytywnie wpływa na obniżkę kosztów funkcjonowania [Żołądkiewicz 2015]. Działalność w zakresie ekologicznego sponsoringu i marketingu także sprzyja umocnieniu pozycji rynkowej podmiotu. Z kolei w operacjach finansowych uwzględnianie ry-

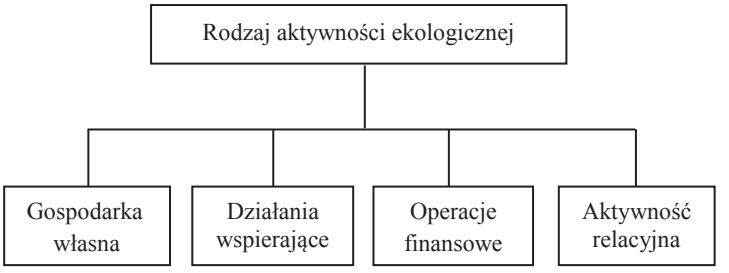

Rys. 1. Zakresy aktywności instytucji finansowej na rzecz ochrony środowiska

Źródło: [Dziawgo, Dziawgo 2014a].

zyka ekologicznego jest już elementarną częścią analizy zdolności kredytowej. Natomiast w przypadku finansowania projektów ekologicznych nadrzędnym kryterium jest rentowność [Silva, Pereira 2015]. Powyższe nie wyczerpuje finansowych możliwości wspierania ochrony środowiska naturalnego. Dla przykładu inwestycje kapitałowe oferują wyjątkowo szeroki zakres możliwości z uwzględnieniem kryterium rentowności. Ewentualne sukcesy we wszystkich zakresach wspierania ochrony środowiska są następnie prezentowane w ramach działań *public relations* oraz *investor relations* [Dziawgo, Dziawgo 2014b]. Tak oto w syntetyczny sposób można streścić całokształt ekologicznego zaangażowania komercyjnych instytucji finansowych.

Należy jednak zachować daleko posuniętą ostrożność, aby nie ulec pokusie wystawienia negatywnej oceny skali i jakości działań środowiskowych, w czym przodują szczególnie środowiska aktywistów ekologicznych. Takie są po prostu uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej, także na rynku finansowym. Ponadto, analizując aktywność ekologiczną instytucji finansowych, można stwierdzić, iż w ostatnich latach nie tylko znacznie się rozszerzyła, ale stała się również bardziej systematyczna. Niestety, zdarzają się przypadki incydentalnych i powierzchownych działań ekologicznych dla krótkoterminowej poprawy wizerunku, ale ryzyko utraty reputacji narzuca pewne ograniczenia.

Wprawdzie przedmiotem rozważań jest ekologiczna ewolucja bankowości ze szczególnym uwzględnieniem bankowości alternatywnej, ale należy mieć też na uwadze szersze ujęcie tematu. Ekologiczna ewolucja rynku finansowego dotyczy bowiem nie tylko bankowości, ale również wielu innych instytucji rynku finansowego, w tym również instytucji alternatywnych.

3. Bankowość alternatywna

Klientom nieusatysfakcjonowanym jakością aktywności ekologicznej typowej bankowości komercyjnej pozostaje bankowość alternatywna. Bankowość taką można określić jako rodzaj bankowości wyspecjalizowanej. Bankowość alternatywna służy

wspieraniu w rozwiązywaniu wybranych problemów etycznych, społecznych, ekologicznych lub innych poprzez prowadzenie działalności bankowej. Oczywiście, powyżej wskazane zakresy problemowe przenikają się wzajemnie, a o charakterze danego banku alternatywnego rozstrzyga jego specjalizacja co do wybranej kwestii, proporcje w uwzględnianiu poszczególnych kwestii, a także deklaracje dotyczące własnej działalności. W znacznej części klasyfikacja bankowości alternatywnej ma zatem charakter bardzo umowny (rys. 2).

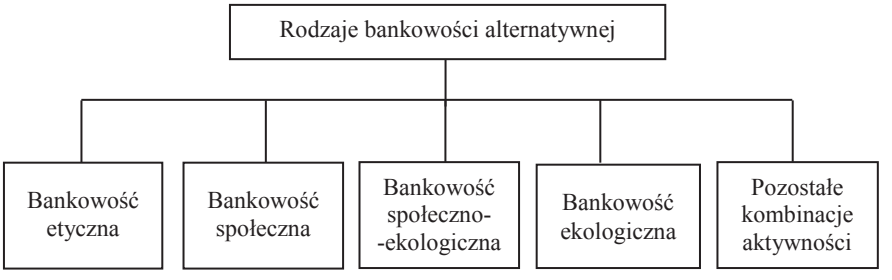

Rys. 2. Klasyfikacja bankowości alternatywnej

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku bankowości alternatywnej zorientowanej na ochronę środowiska naturalnego jest to bankowość, której celem jest osiąganie zysku wyłącznie poprzez finansowanie proekologicznych przedsięwzięć gospodarczych. Powyższe można uznać za propozycję zdefiniowania alternatywnej bankowości ekologicznej. Natomiast w przypadku finansowania nie tylko przedsięwzięć ekologicznych, ale także etycznych lub społecznych, ale niemających charakteru ekologicznego, byłaby to alternatywna bankowość etyczno-ekologiczna itp.

Warto podkreślić, iż nie tylko w przypadku instytucji bankowych występuje alternatywna działalność finansowa. Dotyczy ona także funduszy inwestycyjnych, funduszy inwestycyjnych nieruchomości, funduszy emerytalnych, funduszy hedge, spółek ubezpieczeniowych, doradztwa finansowego lub spółek inwestycyjnych *private equity* i *venture capital*. Ponadto na rynku kapitałowym stosowane są specjalistyczne indeksy giełdowe uwzględniające akcje ekologicznych emitentów.

Natomiast rozpatrując szerzej kwestię klasyfikacji bankowości alternatywnej i wychodząc z założenia, iż w przypadku kwestii społecznych lub ekologicznych nadrzędnym pojęciem jest przecież etyka, można określić bankowość ekologiczną jako część bankowości etycznej. Zaznaczyć jednak należy, iż kwestie terminologiczne dotyczące bankowości etycznej stosowane być muszą z dużą ostrożnością. Prostym przykładem jest właśnie pojęcie „bankowości etycznej". Operowanie pojęciem „bankowość etyczna" może bowiem deprecjonować pozostałą część bankowości komercyjnej jako „z założenia nieetyczną". Przy tym ta „pozostała część" bankowości jest zasadniczą częścią współczesnej bankowości.

Ponadto w niniejszym opracowaniu przedmiotem rozważań jest wprawdzie bankowość alternatywna, ale należy zaznaczyć, iż pojęcie „alternatywa" jest dość powszechnie stosowane na rynku finansowym, choć w różnym charakterze. Istnieje bowiem pojęcie „inwestycji alternatywnych", w których wyróżnia się inwestycje finansowe i pozafinansowe. Pewną alternatywą dla bankowości jest również działalność parabankowa, a także *social lending*, czyli pożyczki społecznościowe. Z kolei jako alternatywę wobec kredytu bankowego wymieniane są leasing i factoring. Nawet bankowość spółdzielcza może być rozważana jako bankowość alternatywna wobec typowej bankowości komercyjnej. Przykładów tego typu jest więcej. Z pewnością samo pojęcie „alternatywa" na rynku finansowym zasługuje na osobne opracowanie.

4. Przykłady bankowości alternatywnej

Na międzynarodowym rynku finansowym istnieje wiele instytucji finansowych o charakterze alternatywnym, w tym także banki. Są one mniej lub bardziej znane. Przedmiotem analizy mogą być różne aspekty ich funkcjonowania, w tym także ich efektywność finansowa oraz pozafinansowa z uwagi na cel funkcjonowania.

W Europie można wskazać liczne instytucje bankowe reprezentujące bankowość alternatywną. Funkcjonuje też federacja banków etyczno-alternatywnych FEBEA (*European Federation of Ethical and Alternative Banks*). W styczniu 2016 r. zrzeszała 26 banków. Co ważne, nie wszystkie banki, które można uznać za alternatywne, są członkami FEBEA. Wśród nich są tak uznane w zakresie finansowania ochrony środowiska, jak m.in.: Triodos Bank, Charity Bank, GLS Bank, UmweltBank, czy też Alternative Bank Schweiz (tab. 1). Oznacza to, iż potencjał tej części bankowości jest znacznie większy niż tylko reprezentowany przez członków FEBEA.

Tabela 1. Wybrane banki alternatywne zorientowane na ochronę środowiska naturalnego

Nazwa	Kraj	Suma bilansowa 2014
Triodos Bank	Holandia	7,2 mld euro
Charity Bank	Wielka Brytania	114,2 mln GBP
GLS Bank	Niemcy	3,6 mld euro
UmweltBank	Niemcy	2,6 mld euro
Alternative Bank Schweiz	Szwajcaria	1,6 mld CHF

Źródło: [http://www.triodos.com; http://www.charitybank.org; http://www.gls.de; http://www.umweltbank.de; http://www.abs.ch].

Szlachetna działalność etyczno-ekologiczna wzbudza uzasadnione zainteresowanie oraz życzliwość społeczną. Jednak jest także obarczona poważnym ryzykiem, jak każda działalność gospodarcza. Dla wyeksponowania ryzyka należy też zauważyć, iż funkcjonowanie ekologicznej bankowości alternatywnej nie bywało jedynie

pasmem sukcesów. Niestety, znaczącym przykładem jest pionierski bank ekologiczny OekoBank z Frankfurtu. Bank ten prowadził działalność w latach 1988-2003, ale ze względu na poważne trudności finansowe został przejęty przez inny niemiecki bank alternatywny, GLS Gemeinschaftsbank. Przypadek ten podkreśla, iż także bankowość alternatywna wymaga uwzględniania kryteriów ekonomicznych.

Jednak w większości przypadków alternatywna bankowość ekologiczna jest inspirującym przykładem udanego połączenia kryteriów ekonomicznych i ekologicznych. Przekonującym przykładem sukcesu jest w tym zakresie niemiecki UmweltBank.

4.1. UmweltBank AG

Bank założony w roku 1997 wyspecjalizowany jest w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska naturalnego. Można go określić jako bank ekologiczny zgodnie z definicją zaproponowaną powyżej. Model biznesowy banku opiera się nie tylko na klasycznej działalności bankowej, ale także na rozbudowanym doradztwie finansowo-inwestycyjnym oraz na statusie banku jako spółki giełdowej (akcje notowane w segmencie Freiverkehr giełdy w Monachium). W ocenie właścicieli, władz oraz klientów status taki sprzyja budowaniu pozycji rynkowej w oparciu o wysokie standardy funkcjonowania oraz transparentność.

W ofercie banku znajdują się nie tylko rachunki, lokaty, kredyty, ale także produkty bardziej zaawansowane, jak tytuły uczestnictwa w ekologicznych funduszach inwestycyjnych (luty 2016 – 10 funduszy) oraz udziały w spółkach ekologicznych. Ponadto w zakresie doradztwa finansowego bank wskazuje akcje i obligacje ekologicznych emitentów. Najnowszym projektem inwestycyjnym banku (2016) jest emisja tzw. CoCo-Bond, czyli obligacji typu *contingent convertible* o wartości 20 mln euro.

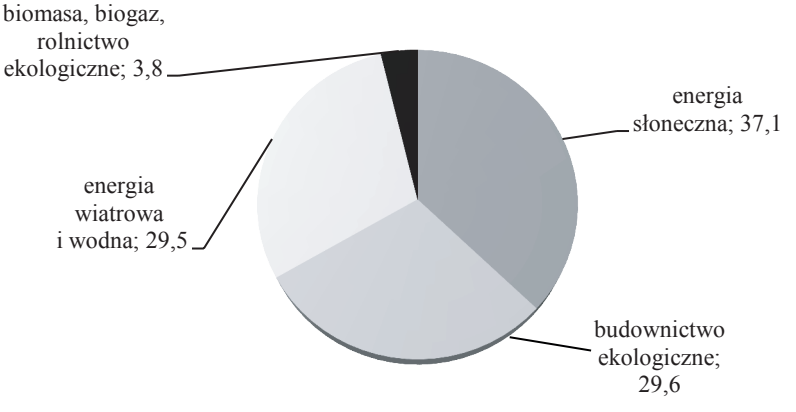

Rys. 3. Struktura przedmiotowa działalności kredytowej UmweltBank (31.12.2015).

Źródło: [UmweltBank, Pressemitteilung 1.02.2016].

Wartość udzielonych kredytów i innych form finansowania projektów ekologicznych na koniec roku 2015 wyniosła 2,49 mld euro (wzrost o ponad 11% w porównaniu z 2014). Strukturę przedmiotową przedstawiono na rys. 3.

O dynamicznym rozwoju banku świadczy wiele faktów, ale jednym z najbardziej wymownych jest wzrost sumy bilansowej w okresie 1997-2015. Bank rozpoczynał działalność, wykazując wartość aktywów 39,5 mln euro, natomiast na koniec roku 2015 wartość ta wynosiła już 2,8 mld euro. Uznanie budzą również uzyskane efekty ekologiczne. Warto podkreślić, iż bank od momentu podjęcia działalności zaangażowany był w finansowanie ponad 21 500 ekologicznych projektów.

Podsumowując, wieloletnią działalność UmweltBanku w konkurencyjnym środowisku bankowym Niemiec oraz wymagającym pod względem ekologicznym społeczeństwie niemieckim należy ocenić wysoce pozytywnie. Zwraca uwagę stały wzrost podstawowych kategorii ekonomicznych banku (np. suma bilansowa, wartość depozytów, wartość kredytów) oraz rozwój oferty skierowanej do klientów.

Jednak UmweltBank pozostaje niewielkim i niszowym bankiem komercyjnym w niemieckim sektorze bankowym. Podobną ocenę w zakresie proporcji skali prowadzonej działalności wobec całości sektora bankowego można sformułować wobec innego niemieckiego banku alternatywnego, GLS Gemeinschaftsbank. Nie inaczej będzie również w przypadku Triodos Bank i holenderskiego sektora bankowego czy też Alternative Bank Schweiz i szwajcarskiego sektora bankowego.

5. Zakończenie

Bankowość alternatywna stanowi margines bankowości komercyjnej, tym bardziej bankowość ekologiczna, która stanowi część bankowości alternatywnej. Wydaje się, iż bankowość alternatywna jest alternatywą w zasadzie tylko dla tych klientów, dla których kwestie społeczne i ekologiczne są wyjątkowo ważne.

Jednak funkcjonowanie bankowości alternatywnej nie tylko wyznacza pewien wysoki ekologiczny benchmark w działalności bankowej, ale również urozmaica ofertę sektora bankowego, a także przyczynia się do rozwiązywania wybranych problemów społecznych lub ekologicznych. Jeżeli tylko ich działalność bankowa prowadzona jest w bezpieczny sposób, można pozytywnie ocenić ich obecność na rynku i w społeczeństwie. Przy czym szczególnie wysoko należy ocenić uzyskane efekty ekologiczne. Natomiast bardzo ograniczone ekonomiczne znaczenie bankowości alternatywnej może wynikać z kilku faktów.

Przede wszystkim tworzenie i rozwój bankowości alternatywnej opierało się na niewielkich kapitałach i nawet duża dynamika przyrostu wartości depozytów, kredytów oraz osiąganych zysków nie była w stanie z oczywistych powodów zmienić ich pozycji wobec wielkich konkurentów z bankowości komercyjnej. Innym powodem może być ograniczenie działalności gospodarczej tylko do wybranych przedsięwzięć o ponadprzeciętnej wartości społecznej lub ekologicznej. Oczywiście, wynika to z idei bankowości alternatywnej, ale jednocześnie ogranicza wachlarz

dostępnych, zyskownych projektów. Ponadprzeciętna wartość społeczna lub ekologiczna wybranych projektów nie musi przecież oznaczać ponadprzeciętnej wartości ekonomicznej. Jeszcze innym prawdopodobnym powodem może być fakt, iż cały sektor bankowy ulega społecznej, a w tym także ekologicznej ewolucji, co zaspokaja oczekiwania znacznej części klientów i nie poszukują oni bardziej wyrazistej alternatywy.

Literatura

Dziawgo D., Dziawgo L., 2014a, *Bankowość wobec kluczowych wyzwań ekonomiczno-cywilizacyjnych. Ochrona środowiska naturalnego w działalności bankowej*, [w:] *Banki w społecznej gospodarce rynkowej. W świetle doświadczeń z kryzysu i stanu rozwoju rynku finansowego*, red. Flejterski S., Gospodarowicz A., Związek Banków Polskich, Warszawa, s. 143-158.

Dziawgo D., Dziawgo L., 2014b, *Społeczna ewolucja rynku finansowego. CSR i IR – wybrane aspekty*, Nauki o Finansach, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 1 (18), s. 29-39.

Dziawgo L., 2014, *Greening financial market*, Copernican Journal of Finance & Accounting, vol. 3, issue 2, s. 9-23.

Jeucken M., 2004, *Sustainability in Finance*, Eburon Academic Publishers, Delft, s. 129-134.

Silva E.S., Pereira A.A., 2015, *Credit risk measures – a case of renewable energy companies*, Copernican Journal of Finance & Accounting, vol. 4, issue 1, s. 147-156.

UmweltBank, 2016, *Pressemitteilung* 1.02.2016.

Żołądkiewicz A., 2015, *Ekogospodarka w działalności banków jako przejaw koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu*, [w:] *Finanse i rachunkowość na rzecz zrównoważonego rozwoju – odpowiedzialność, etyka, stabilność finansowa*, red. Borys G., Kurek R., Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 395, s. 418-427.

http://www.triodos.com (1.02.2016).

http://www.charitybank.org (1.02.2016).

http://www.gls.de (2.02.2016).

http://www.umweltbank.de (2.02.2016).

http://www.abs.ch (3.02.2016).